

ADAM OLSZEWSKI, TOMASZ HRYNIEWICKI, GRZEGORZ OKOŁÓW

*Kampinoski Park Narodowy,
05-080 Izabelin, ul. Tetmajera 38
e-mail: ad.ol@wp.pl*

Nowe stanowiska pachnicy dębowej *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763) na Nizinie Mazowieckiej

Pachnica dębowa z rodziny poświętnikowatych (Scarabaeidae) jest próchnojadem będącym reliktem lasów pierwotnych, który zanika na wielu stanowiskach w Europie (Szwałko 2004). Występowanie pachnicy warunkowane jest obecnością starych i grubych drzew, w których powstają dziuple w wyniku rozkładu drewna przez grzyby (Szwałko 1992, Burakowski 1997, Oleksa i in. 2003, Szwałko 2004). Imago przemieszcza się zaledwie na odległość do 190 m od miejsca swojego rozwoju (Gutowski i in. 2004). Dyrektywa Siedliskowa zalicza pachnicę do gatunków szczególnie ważnych, a ponadto znajduje się ona w *Polskiej czerwonej księdze zwierząt* jako gatunek wysokiego ryzyka, narażony na wyginięcie (Vulnerable) (Szwałko 1992, 2004). Dopiero od 1995 r. podlega w Polsce ochronie gatunkowej.

Pierwszej obserwacji dokonano ok. 25.VI.2005 w miejscowości Roztoka (gm. Leszno; 52°18' N, 20°37' E), w centralnej części Kampinoskiego Parku Narodowego, na terenie Obwodu Ochronnego Wiersze, oddz. 118. Dorosły osobnik przebywał na pniu młodego dębu szypułkowego *Quercus robur*, na wysokości 3 m, gdzie spijał fermentujący sok wyciekający z pnia. Miejsce to znajduje się tuż przy obszarze ochrony ścisłej „Roztoka”, nie-

opodal 7 pomnikowych dębów szypułkowych „Roztockie Dęby”, ok. 50 m od skraju drzewostanu sosnowego. Najprawdopodobniej miejscem sprzyjającym rozmnażaniu i rozwojowi pędraków są wspomniane pomnikowe dęby o silnie wypróchniałych pniach.

Drugie stanowisko zostało odkryte 5.VII.2006 w miejscowości Zawady (gm. Kampinos; 52°15' N, 20°25' E), tuż przy zabytkowym neogotyckim kościele. Znalezione martwego samca imago, którego włączono do zbiorów Kampinoskiego PN. Przy kościele rosną wiekowe dęby, lipy i jesiony. Jednak ciekawszym miejscem dla pachnicy wydaje się być pomnikowa aleja lipowa („Aleja Chopina”) dochodząca do kościoła od strony południowej, a ciągnąca się wzdłuż drogi Łazy–Zawady. Składa się ona z ok. 750 lip drobnolistnych *Tilia cordata*, kilku jesionów wyniosłych *Fraxinus excelsior* i dębów szypułkowych. Wiele z tych drzew posiada wypróchniałe wnętrza i dziuple. W dniach 9 i 13.VIII.2006 podjęto próbę poszukiwania pachnicy na drzewach przy kościele i wzdłuż opisywanej alei. Sprawdzano dokładnie pobocza drogi w celu znalezienia owadów zabitych przez pojazdy. Ponadto pobieżnie przeglądano pnie drzew oraz wybiórczo zaglądzano do wypróchniałych dziupli. Niestety nie stwierdzono obecności pachnicy, jednak należy zwrócić uwagę, że pogoda w trakcie obu tych poszukiwań była pochmurna i padał deszcz. Natomiast znaleziono dość licznie występujące pędraki kruszczycy złotawki *Cetonia aurata*, która także należy do poświętnikowatych.

Najbliższe stwierdzone stanowiska pachnicy dębowej znajdują się w Warszawie (Młociny, Bielany, Saska Kępa, Ursynów) i w Sękocinie k. Piaseczna (Szwałko 1992, Borowski 1993, Szwałko 2004). Zatem stanowiska z rejonu Puszczy Kampinoskiej są jedynymi znanymi na Nizinie Mazowieckiej na zachód od Warszawy.

SUMMARY

New stations of Hermit Beetle *Osmoderma eremita* (Scopoli, 1763) in the Mazovian Lowland (Nizina Mazowiecka, Central Poland)

Two new localities of Hermit Beetle (Coleoptera, Scarabaeidae) were recorded in the villages Roztoka (52°18' N, 20°37' E) and Zawady (52°15' N, 20°25' E) in the Kampinos National Park in 2005-2006. This species was included into Polish Red Book (as vulnerable) and is protected since 1995.

PIŚMIENNICTWO

- Borowski J. 1993. *Kambiofagi i ksylofagi projektowanego rezerwatu „Skarpa Ursynowska” w Warszawie*. Parki nar. Rez. przyr. 12, 1: 69–80.
- Burakowski B. 1997. *Uwagi i spostrzeżenia dotyczące chrząszczy (Coleoptera) żyjących w próchnowiskach*. Wiad. entomol. 15, 4: 197–206.
- Gutowski J.M., Bobiec A., Pawlaczyk P., Karol Z. 2004. *Drugie życie drzewa*. WWF Polska, Warszawa-Hajnówka.
- Oleksa A., Szwałko P., Gawroński R. 2003. *Pachnica Osmoderma eremita (Scopoli, 1763) (Coleoptera: Scarabaeoidea) w Polsce - występowanie, zagrożenia i ochrona*. Rocz. nauk. Pol. Tow. Ochr. Przyr. „Salamandra” 7: 101–123.
- Szwałko P. 1992. *Osmoderma eremita (Scopoli, 1763), Pachnica (Coleoptera, Scarabaeidae)*. W: Głowaciński Z. (red.). *Polska czerwona księga zwierząt*. PWRiL Warszawa: 298–300.
- Szwałko P. 2004. *Osmoderma eremita (Scopoli, 1763), Pachnica dębowa (Coleoptera, Scarabaeidae)*. W: Głowaciński Z., Nowacki J. (red.). *Polska czerwona księga zwierząt - Bezkręgowce*. PWRiL Warszawa: 103–104.